

Láhka (2009:724) rijkalasj unneplågoj ja unneplågogielaj hárráj

Gájjkkásasj biejadusá

1 § Láhka sisanet biejadusájt rijkalasj unneplågoj, rijkalasj unneplågogielaj, tjuottjudusguovloj hárráj ja riektá adnet unneplågogielav tjuottjudusfåbmudagáj ja duobbmståvlåjn. Láhka sisanet aj biejadusájt laga anodime dåbelijtjuovvoma hárráj. *Láhka (2018:1367).*

2 § Rijkalasj unneplågo li juvdára, roma, sáme, svieriksuobmelattja ja duornosliegega Svieriga vålggogisvuoda gáktuj Europaráde rábmakonvensjåvnå milta suoje hárráj rijkalasj unneplågojda (SÖ 2000:2) ja europa biejadus rijkadåjvva- jali unneplågogiela hárráj (SÖ 2000:3)

Giellalågan (2009:600) diededuvvá rijkalasj unneplågogiela li suomagiella, jiddisj, meångiella, romagiella ja såmegiella..

3 § Kommuvna ja dajvva galggi diedojvaddet rijkalasj unneplågojt sijå riektåj hárráj ja ålmmuga åvdåsvåsståduš dán låga milta ja biejadusåjda majda dát låhka vuoset. Såmmi l fåmon ståhta tjuottjudusfåbmudagåjda maj doajmma l åjnas rijkalasj unneplågojda jali unneplågogielajda. *Låhka (2019:938).*

4 § Giellalågan (2009:600) diededuvvá ålmmugin la sierralågås åvdåsvåsståduš suoddjitjit ja åvdeditat rijkalasj unneplågogielajt.

Almulasj galggå aj ietjån åvddånahttet rijkalasj unneplågoj måhttelisvuodajt bisodit ja åvddedit ietjasa kultuvrav Svierigin. Månåj kultuvralasj identitehta åvddånibme ja ietjasa unneplågogiela adnemav galggå sierralåhkåj åvdeduvvat.

5 § Tjuottjudusfåbmudagå galggi vaddet rijkalasj unneplågojda måhttelisvuodav båjnatjibmåj åssijn ma sidjij guoski ja guhkås måhttelis rådedit unneplågoj dakkir åssijn.

Rådedibme vuostasj biehke milta dagåduvvå gå tjuottjudusfåbmudahka struktureridum sågastallamav adnå rijkalasj unneplågoj ulmijn måhttet sijå vuojnojt ja dårbojt vieledit fåbmudagå mierredimen. *Låhka (2018:1367).*

Lågan (2022:66) konsultasjåvnåj gåktuj mij guoskå sáme ålmmugij gåvnnuji sierralågås biejaduså konsultasjåvnåj gåktuj sáme ålmmugijn. Låhka (2022:68).

5 a § Tjuottjudusfåbmudagå galggi sierralåhkåj åvdedit månåj ja nuoraj måhttelisvuodajt vieledibmåj ja rådedibmåj åssijn ma sidjij guoski ja hiebadit vuogijt dajda sijå åvdeldimijda. *Låhka (2018:1367).*

5 b § Kommuvna ja dajva galggi dåhkkidit ulmijt ja njuolgadusåjt ietjasa unneplågopolitjikalasj bargguj.

Diedo ulmij ja njuolgadasáj hárráj ma li dáhkkiduvvam vuostasj biehe milta galggi ánuľvisán vatteduvvat fábmudahkaj manna l dábelijtjuovvomaávdásvásstádus 20. § milta. *Láhka (2019:938).*

Tjuottjudusguovlo

6 § Tjuottjudusguovlojn suomagiellaj miejnniduvvá kommuľna Botkyrka, Eskilstuna, Jiellevárre, Hallstahammar, Haninge, Haparanda, Huddinge, Håbo, Giron, Köping, Bajel, Sigtuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar ja Badjeduornus.

Tjuottjudusguovlojn meāngiellaj miejnniduvvá kommuľna Jiellevárre, Haparanda, Giron, Bajel ja Badjeduornus

Tjuottjudusguovlojn sámegiellaj miejnniduvvá kommuľna Árjepluovve, Árviesjávrrie, Berg, Jiellevárre, Härjedalen, Jáhkámáhkke, Giron, Likssjuo, Málage, Suorssá, Lusspie, Straejmie, Ubbmem, Vualtjere, Åre, Älvdalen ja Staare.

7 § Ietjá kommuľna gá ma diededuvvi 6. § máhtti átsálvisá maññela loabeduvvat gávnnut tjuottjudusguovlon suomagiellaj, meāngiellaj jali sámegiellaj. Márrádus kommuľna galggá loabeduvvat gávnnut tjuottjudusguovlon mierreduvvá ráddidusás.

Kommuľna mij gávnnu tjuottjudusguovlon ráddidusá márrádusá maññela máhtá ráddidusán áhtsát álgusmannama hárráj tjuottjudusguovlos. Ráddidus oadtju álgusmannama hárráj mierredit dássjá val jus gávnnuji sierralágásj oare.

Ráddidus oadtju njuolgadasájt diededit säbrrama ja álgusmannama hárráj tjuottjudusguovlos. *Láhka (2018:1367).*

Riektá adnet suomagielav, meāngielav ja sámegielav fábmudagájn

8 § Aktugattjajn la riektá avkkít suomagielav, meāngielav ja sámegielav sijá njálmálasj ja tjáľalasj aktavuodajn tjuottjudusfábmudagájn man geográfalasj doajmmaguovllo állásit jali muhtem mudduj la sämmilágásj gá unneplágogiela tjuottjudusguovllo. Fámon la ássjiñ majn aktugasj la oassebielle jali sadjásasj oassebálláj, jus ássjen la tjanos tjuottjudusguovlluj.

Jus aktugasj adná suomagielav, meāngielav jali sámegielav dakkir ássjen, de fábmudahka l välggogis vásstedit njálmáľattjat sämmi giellaj. Aktugattjajn gejn ij la juridiľkalasj viehe la vil riektá ánuľvisán oadtjot tjáľalasj járgegáľimev márrádusás ja márrádusoarev ássjen suomagiellaj, meāngiellaj ja sámegiellaj.

Fábmudahka galggá aj ietján rahtjat duosstot aktugattjajt dájda giellajda.

9 § Tjuottjudusguovlo álggolin la aktugattjajn riektá adnet suomagielav, meāngielav ja sámegielav njálmálasj ja tjáľalasj aktavuodajn tjuottjudusfábmudagáj ássjiñ majn aktugasj la oassebielle jali sadjásasj oassebálláj, jus ássje giehtadaláduvvá bargges gut máhtá unneplágogiela.

10 § Aktugattjajn la agev riektá adnet suomagielav, meāngielav ja sámegielav sijá tjáľalasj aktavuodaj Rijkkabiejve oahttsij ja Nuppástimoahttsijn. Sämmi l fámon aktugattjaj

tjálalasj aktavuodajn Justitiekanslerijn, Oadjofábmudagájn, Värrofábmudagájn ja Barggogaskostimfábmudagájn ássijn majn aktugasj la oassebielle jali sadjásasj oassebálláj. *Láhka (2018:1367).*

11 § Tjuottjudusfábmudagá galggi barggat ahte gávnnu bargge máhttudagáj suomagielan, meängielan ja sámegielan gánná rávkaduvvá aktugatttaj aktavuodajn fábmudagájn.

12 § Tjuottjudusfábmudagá oadtju mierredit sierra ájgijt ja sierra sajev duostotjit manádimijt aktugatttjajs gudi suomagielav, meängielav ja sámegielav ságasti, ja adnet sierralágásj telefávnnáájgijt.

Riektá avkkít suomagielav, meängielav ja sámegielav duobbmotávllájn

13 § Gut la oassebielle jali sadjásavsj oassebálláj riektáássjen jali ássjen tjuottjudusriektán, diggeriektán, ednam- ja birásduobbmotávllán jali jávrreriektáduobbmotávllán duobbmogievlijn mij állásit jali muhtem mudduj hiehpá kommuvnaj Jiellevárre, Haparanda, Giron, Bajel ja Badjeduornus la riektá adnet suomagielav jali meängielav riektáássje jali ássje giehtadallamin, jus riektáássjen jali ássjen la tjanos dáj kommuvnajs muhtemij. Sámegiellaj la fámon sámmilágásj dakkir duobbmotávllán duobbmogievlijn mij állásit jali muhtem mudduj hiehpá kommuvnajn Árjepluovve, Jiellevárre, Jáhkámáhkke jali Giron, jus riektáássjen jali ássjen la tjanos dáj kommuvnajs muhtemij.

Riektá adnet suomagielav, meängielav ja sámegielav gábtjtá aj duobbmotávllájt gási duobmo jali márrádus riektáássjen jali ássjen mij miejnniduvvá vuostasj bieken gujddiduvvá. *Láhka (2010:943).*

14 § Riektá adnet suomagielav, meängielav jali sámegielav riektáássijn jali ássijn duobbmotávllájn 13. § milta gábtjtá riektáv sisi vaddet tjállagijt ja tjálalasj duodastusáv dán giellaj, riektá oadtjot tjállagijt ma gulluji riektáássjáj jali ássjáj njálmálattjat járggálum dán giellaj ja riektá njálmálasj sjiehtadallamin duobbmotávllá ávddán ságastit dáv gielav. Duobbmotávllá galggá járggálit tjállagijt ja tjálalasj duodastusájt dárogiellaj, jus ij la tjávto ávkedibme.

Duobbmotávllá galggá aj ietján rahtjat unneplágogielav adnet ietjas aktavuodajn oassebielijn jali suv sadjásatttajn.

Gájkka riektáássijn ja ássijn ma gábtjáduvvi riektás adnet suomagielav, meängielav jali sámegielav duobbmotávllájn 13. § milta la oassebielen jali sadjásattjan oassebálláj manna ij la juridijkalasj viehkke riektá ánuvisán oadtjot duobmov ja duobbmooarev jali márrádusáv ja márrádusoarev tjálatattjat járggálum dán giellaj.

15 § Gut sihtá suomagielav, meängielav jali sámegielav adnet riektáássje jali ássje giehtadallamin duobbmotávllán 13. § milta galggá ádnot dav riektáássje jali ássje álgadime gáktuj jali vuostasj bále gá oassebielle galggá moalgedit riektáássjen jali ássjen

Ánuvis oadtjot járggálimev 14. § goalmat biehkke milta ávddájbiejaduvvá váhko sinna duobmo jali márrádusá diededimes, jus dakkir ánuvis ij la ávdddájbuvteduvvam ávdebut riektáássje jali ássje giehtadallamin.

Jus ánuľvis adnet unneplágogielav jali oadtjot járggálimev ávddájbuvteduvvá maŋebut gá majt diededuvvá vuostasj ja nuppen bieken de dat oadtju hilgoduvvat. Dakkir ánuľvis oadtju aj hilgoduvvat jus la bigos danna l vierreájggomus.

16 § Jus oassebielen jali sadjásattjan oassebálláj la riektá adnet suomagielav, meängielav jali sámegielav gierregin, de dálkká aneduvvá njuolgasusáj milta 5. kap. 6-8. §§ ja 33. kap.9 § gierrekbálkan ja 50-52. §§ tjuottjudusprosässalágan (1971:291).

Suomagiella, meängiella ja sámegiella ávddáskávlán, vissa ietjá pedagávgák dájman ja vuorrasijhuvson

17 § Riektá aktugattjajda vissa bálij fáladuvvat ávddáskávlán ja vissa ietjá pedagávgák dájman suomagiellaj, meängiellaj jali sámegiellaj njuolgasusává 8. kap. 12 b § ja 25. kap. 5 a § skávllálágan (2010:800). *Láhka (2018:1367).*

18 § Riektá aktugattjajda vissa bálij fáladuvvat sujtov vuorrasijhuvso rájáj gaskan rijkalasj unneplágogielajn njuolgasusává 8 kap.6-9 §§ sociáladievnastuslágan (2025:400). *Láhka (2025:437).*

18 a § Le fámoduvvam lága baktu (2025: 437).

18 b § Le fámoduvvam lága baktu (2025: 437).

18 c § Le fámoduvvam lága baktu (2025: 437).

Tjuolldasa

19 § Jus gávnnuji sierra oare de ráddidus loabeduvvá diededit njuolgasusaj hárráj ahte vissa fábmudahka mij la ráddidusá vuollásasj galggá tjuoldastuvvá 8. § anodimes. Sámmláhkáj la fámon ráddidusá fámodime maŋŋela dajvvaj ja kommuvnnej komuvnalasj fábmudagáj gáktuj.
Láhka (2019:938).

Dábelijtjuovvom j.i.

20 § Tjuottjududfábmudagáj anodibme dán lágas galggá dábelijtjuovoduvvá. Ráddidus diedet njuolgasusáj makkir jali makkir fábmudagáj hárráj ma galggi ávdásvásstedi dábelijtjuovvomis. Dábelijtjuovvomávdásvásstádus mierkki ij avtak gártjedibme gähttoávdásvásstádusán mij la rávkadum ietjá fábmudagájda.

21 § Fábmudahka dábelijtjuovvomávdásvásstádusáj galggá vil rádevaddemijn, diededimijn ja dakkir dájmajn viehkedit ietjá tjuottjudusfábmudagáj lága anodimen.

